

Gradski muzej u Piranu

Pavle Martinc, Piran

Piran, primorski grad, koji je sačuvao do danas svoj kakarakterističan milje i oblik, dobio je prije tri godine svoj gradski muzej. Prvu pobudu za to dao je tadašnji predsjednik općine, koji se prvi poslije rata interesirao za kulturne gradske potrebe. Nova kulturna institucija dobila je svoje mjesto u palači Gabrielli-De Castro, koju su zato djelimično restaurirali. Godine 1954. tek se počelo sabirati materijal. Rad je brzo napredavao, što je olakšao malen teritorij, kojega se moglo brzo pregledati. Iz sabranog materijala razvila se kulturno-historijska zbirka. Pronalazak violine čuvenog baroknog kompozitora i violiniste Giuseppe-a Tartini-ja rođenog Pirančanina, dao je pobude za nastavak druge zbirke, koju dopunjuju Tartinijeva violinska djela, matematske rasprave, pisma i rasprave iz glazbene teorije. Treća zbirka, koja je nastala u istoj godini bila je zbirka građanske materijalne kulture. U tom opsegu bio je gradski muzej u Piranu otvoren 28. novembra 1954. godine. Broj muzealija se povećao što je dovelo, da su se otvorile nove muzejske zbirke.

Teritorij muzeja je malen, ali veoma bogat arheološkim nalazištima. Dobiveni materijal priča kako se razvijao život u prahistoriji i u najstarijem vremenu historije. Prve važne arheološke predmete dalo je muzeju slučajno otkriveno arheološko nalazište u Sečovljama sa ostacima rimske materijalne kulture. Danas dopunjuju tu zbirku nađeni predmeti sa Kašteljera nad Kortami do kojih se došlo putem lanskjih i ovogodišnjih iskopavanja.

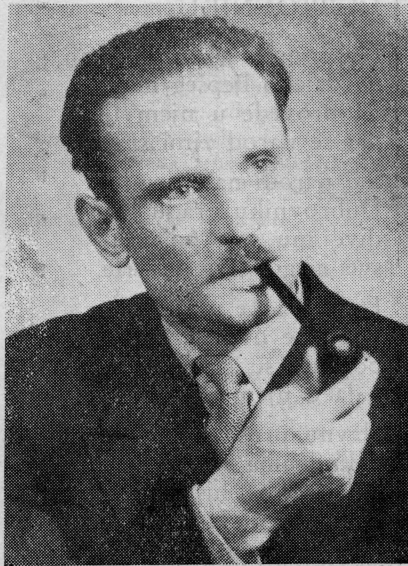
Usljed oskudice prostora u dvije sobe smještene su kulturna i umjetničko-historijska zbirka; ovdje su prikazana djela mletačkih majstora ili barem njima pripisivane lokalne škole. Zbirka bi bila veoma skupocjena da nije italijanska vlada dala naređenje 1940. godine, da se mnogi skupocjeni predmeti transportiraju u Italiju. Iduće godine nastao je lapidarij koji čuva epigrafske i heraldične spomenike i nekoliko kamenih skulptura iz različitih kulturnih doba. Pored ovih zbirka u muzeju nalaze se solinarska, staklarska i ribarska zbirka, koje pokušavaju prikazati karakteristike piranskog područja.

Muzej u Piranu mlada je institucija, tek na početku svog razvoja, zato su zbirke još nepotpune i uredenje nije tako kakvo bi željeli, ipak se svake godine doda nešto novo i usavršava.

Radi se na tome da se godine 1958. otvori i pomorska zbirka, koja bi se s vremenom razvila u samostalan »Slovenski pomorski muzej«. S ovim radom su počeli već na početku, kad su otvorili gradski muzej, ipak je bio broj tih predmeta tako malen da to nije uspjelo. Pronašlo se i kupilo priličan broj predmeta među kojima su lijepi modeli jedrenjaka, nekoliko slika i drugih predmeta. Sav taj materijal nije bio dovoljan da se pomorska zbirka otvori. Postojalo je još jedno teško pitanje, koje će se riješiti ove godine: u drugom katu muzejske zgrade nalaze se pučka knjižnica i gradski arhiv, koji zajedno zauzimaju šest soba. Sa odlaskom tih dviju institucija iz muzejske zgrade, moći će se napraviti proširena pomorska zbirka. Narodni muzej u Ljubljani posudio je svoj materijal među kojim je nekoliko slika, modela i nešto oružja. Na žalost bit će i s time zbirka još nepotpuna, zato će biti dobrodošla pomoć koju su obećali drugi pomorski muzeji Jugoslavje, među njima u prvom redu Kotor, Dubrovnk i Split.

Ovo još neće biti pomorski muzej jer taj traži mnogo rada, vremena i prostora. Ipak početak je ovdje i svaki uspjeh daje nove pobude. Već sada se treba misliti i na razvoj muzeja jer nacrti mogu se još promjeniti u vezi sa prilikama. Mišljenje je, da pomorski muzej prikaže u prvom redu prirodu. Posjetilac muzeja treba da vidi more, život u njemu, fizičke osobine morske vode, sastav morskog dna, morske struje i tako dalje. Muzej neka prikaže sa odgovarajućim sredstvima obalni pojas, njegove geografske i etničke osobine. Tek u taj prirodni okvir neka dođe čovjek, koji kao nosilac pomorske misli zahtijeva posebnu obradu. Ovdje preba potražiti i prikazati uzroke čovjekovog odlaska na more, njegov rad na moru, utjecaj toga rada na razvitak društva i tako dalje. U taj prirodni okvir dolaze zatim različiti proizvodi ljudskoga rada: modeli lađa, slike, instrumenti, dokumenti, karte i razni sitni predmeti s kojim se pomorac služi u svom svakidašnjem radu.

Takve su misli piranskih muzealaca o Slovenskom pomorskom muzeju i njegovom budućem razvitku. Naravno, da je potrebno za sve to pronaći izražajna sredstva. Ovih nije malo. Dobra geografska karta, reljef i slika mogu muzealcu pomoći, da što bolje prikaže ono što hoće izraziti sa svojim radom.

Prof. MIROSLAV PAHOR
ravnatelj Gradskog muzeja u Piranu

Za Slovenski pomorski muzej bit će važno, da slovenski pomorci nisu nikada imali svoj pomorski centar. Kroz stoljeća oni su se zadržavali u raznim lukama, što je razumljivo iz razloga što je slovenska obala na Jadranu bila politički raskomadana među Mletcima i Austrijom kojima se kasnije pridružila i Mađarska koja upravlja hrvatskom Rijekom. Pored toga nacionalna heterogenost obalnih gradova i slovenska privredna zaostalost bila je uzrok, da su slovenski pomorci u takvim prilikama bježali u razne luke. Tako ih možemo naći u Trstu, Kopru, Piranu i Rijeci. Nađemo ih u svima istarskim i jadranskim lukama, pa i u Dubrovniku. Zato je sabiranje građe o slovenskim pomorcima vrlo

težak rad koji će dati lijepe uspjehe, jer već početna istraživanja potvrđuju ovo optimističko gledanje. Imena kao što su Pavel iz Ljubljane, koji je imao svoju lađu u Rijeci u 15. stoljeću, Franc Tomaž Grošelj, koji je kupio englesku lađu »Aurora« u 18. stoljeću, Michelangelo Zeis, Franc Rakovec oba iz 18. stoljeća, sigurno nisu slučajna imena, već imena, koja su se prva pronašla. Arhivi obalnih gradova od Trsta do Dubrovnika moći će o našim pomorcima još mnogo ispričati. Treba samo pažljivog i dugotrajnog rada. Sabranu građu treba konačno teritorijlno i kronološki urediti jer samo onako moći će se saznati odakle su se ovi pomorci regrutirali i kuda su odlazili. Treba pronaći i ljude, koji su sudjelovali u raznim pomorskim organizacijama,

kancelarijama i raznim savezima. Slovenci nisu nikad prekinuli veze s morem, uvijek su bili pomorski narod premda nisu imali svoje obale u svojim rukama. I ovo morat će muzej na neki način prikazati.

Sve to nije rad jedne godine. Potrebno je još nekoliko godina istraživanja, sabiranja i rada, da bi se moglo sve prikazati onako kao što se želi. Točno je jedno: počeci nisu loši i hrabre ljude koji će se baviti tim radom. Budući da će već ove godine uspjeti, da se postavi pomorska zbirka, koja će biti osnova budućeg pomorskog muzeja, za sada je vrlo lijep uspjeh. I tako će radnici Slovenskog pomorskog muzeja ići ovim putem dalje i imat će još veće uspjehe što im od srca želimo.